C/2024/3673

2024.6.26.

A Régiók Európai Bizottsága véleménye – A demokrácia védelme

(C/2024/3673)

Főelőadó:	KÓBOR József (HU/EA), helyi képviselő-testület tagja: Pécs megyei jogú város önkormányzata
Referenciaszövegek:	A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a demokrácia védelméről COM(2023) 630 Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1024/2012/EU és az (EU) 2018/1724 rendeletnek az (EU) XXXX/XXXX irányelvben meghatározott bizonyos követelmények tekintetében történő módosításáról COM(2023) 636 Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a harmadik országok nevében végzett érdekképviselet átláthatóságára vonatkozó harmonizált belső piaci követelmények megállapításáról és az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról COM(2023) 637 A Bizottság ajánlása az Unióban zajló választási folyamatok inkluzivitásáról és rezilienciájáról, valamint az európai parlamenti választások európai jellegének és hatékony lebonyolításának megerősítéséről C(2023) 8626 A Bizottság ajánlása a polgárok és a civil társadalmi szervezetek közpolitikai döntéshozatali folyamatokban való szerepvállalásának és hatékony részvételének előmozdításáról C(2023) 8627

POLITIKAI AJÁNLÁSOK

A RÉGIÓK EURÓPAI BIZOTTSÁGA (RB),

Általános megjegyzések

1. kitart amellett, hogy az EU stabilitásának, biztonságának és jólétének alapját a demokratikus elvek, értékek és intézmények valamennyi szinten biztosított határozott védelme jelenti; megjegyzi, hogy ezen értékek fenntartásának külső előfeltétele a nemzetközi béke és biztonság, valamint a normális gazdasági és politikai viszonyok fenntartása világszerte. Háborús körülmények között nincs demokrácia, ahogy nincs szegénységben vagy bizonytalanságban sem, és akkor sincs, ha az emberek félnek a jövőtől. Ez azonban különleges felelősséget ró az Európai Unió vezetésére, beleértve az Európai Bizottságot és a tagállamok kormányait is;

2. lándzsát tör a jogállamiság, a törvény előtti egyenlőség és a hatalmi ágak szétválasztása mellett, amelyek a demokrácia tartópilléreit képezik, és ezeken nyugszanak az EU alapját képező közösségi vívmányok;

3. üdvözli, hogy az európai demokráciáról szóló cselekvési tervben előterjesztett intézkedésekkel kapcsolatos munka jól halad, és a választások integritásának előmozdítása, a tömegtájékoztatás szabadságának és sokszínűségének védelme, valamint a dezinformáció, a külföldi információmanipuláció és a beavatkozás elleni küzdelem megerősítése révén hozzájárul a demokratikus reziliencia megerősítéséhez;

4. úgy véli, hogy a stabil, minimális fennakadásokkal működő választási rendszerek és folyamatok a demokráciák alapvető előfeltételét jelentik, miközben a polgárok magas szintű feddhetetlenséget várnak el a köztisztviselőktől. Figyelmeztet arra, hogy az uniós szintű korrupciós ügyek súlyosan aláássák a közvélemény uniós intézményekbe vetett bizalmát;

5. határozottan támogat minden erőfeszítést az európai demokrácia ápolására, védelmére és megerősítésére, valamint arra, hogy jobban felvértezzék a társadalmakat és a közigazgatási szerveket a demokratikus folyamatot fenyegető közös külső veszélyekre való reagáláshoz szükséges eszközökkel;

6. úgy véli, hogy a hatalmi ágak szétválasztása alapvetően fontos a demokrácia működése szempontjából. Ugyanilyen fontos, hogy a köztisztviselők a vezetési feladataik ellátása során példát mutassanak, méltósággal és tisztességgel viselkedjenek. Ennek szellemében az RB igen fontosnak tartja, hogy e köztisztviselők tevékenyen előmozdítsák a polgárok szerepvállalását és gondosan szolgálják a közjót, erőfeszítéseiket pedig az általuk szolgált polgárok törekvéseihez és szükségleteihez igazítsák;

7. megjegyzi, hogy a jelenlegi gyorsan változó biztonsági környezetben konkrét intézkedéseket kell hozni a demokratikus értékeket és intézményeket érintő kihívások – többek között a polarizáció, a rejtett befolyás, a választott politikusok elleni erőszak és gyűlöletbeszéd, valamint az egyéb beavatkozások – időben és hatékonyan történő kezelése érdekében;

8. úgy véli, hogy a polgároknak joguk van az egyet nem értésre és a választások révén történő kormányváltásra, külföldi vagy belföldi beavatkozástól mentesen;

9. megjegyzi, hogy az Európa jövőjéről szóló konferencia fontos demokratikus kezdeményezés volt, de következtetései még végrehajtásra várnak;

10. az Unión belüli demokrácia erősítése érdekében határozottan támogatja a tapasztalatcserét és a bevált gyakorlatok terjesztését;

11. rámutat arra, hogy a helyi és regionális önkormányzatok speciális ismeretekkel rendelkeznek a demokratikus folyamatok integritását fenyegető potenciális veszélyek azonosítása és a demokratikus gyakorlatok helyi szintű megszilárdítása terén, és hogy hozzájárulnak az európai demokrácia erősítéséhez azáltal, hogy előmozdítják és megkönnyítik a polgárok részvételét a közéletben, és ezáltal az európai, nemzeti, regionális és helyi választásokon. Sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy ezt nem ismerik el az európai demokrácia megerősítését célzó, uniós szinten előterjesztett kezdeményezésekben;

12. ismételten kéri, hogy a helyi és regionális önkormányzatok támogatásával hozzák létre a polgárokkal folytatott párbeszéd helyi alapú mechanizmusát, amely biztosítja a polgárok és az uniós intézmények közötti kétirányú kommunikációt;

Inkluzív és reziliens választási folyamatok előmozdítása

13. leszögezi, hogy az EU-ban az inkluzív és reziliens választási folyamatoknak a legmagasabb szintű demokratikus normákat kell követniük, és támogatja azokat a kezdeményezéseket, amelyek a magas részvételi arány támogatása érdekében arra irányulnak, hogy akadálymentesebbé tegyék a választásokon való részvételt és jóval a választások időpontja előtt növeljék a politikai szerepvállalást;

14. minden erőfeszítést támogat annak érdekében, hogy tovább erősítsék az európai parlamenti választások európai jellegét és hatékony lebonyolítását, hogy minden polgár részt vegyen az európai parlamenti választásokon, és egyszerűsödjön a kapcsolódó választójog gyakorlása;

15. rendkívül fontosnak tartja, hogy a választási jogszabályok nagyobb részvételt és képviseletet biztosítsanak helyi szinten;

16. megjegyzi, hogy a helyi és regionális önkormányzatok kulcsszerepet játszanak a szabad, tisztességes és reziliens választások előmozdításában az uniós tagállamokban;

17. kéri a választási folyamatok rezilienciájának további erősítését, teljes mértékben tiszteletben tartva az uniós és nemzetközi normákban rögzített alapvető jogokat és demokratikus értékeket;

18. elismeri, hogy a helyi és regionális önkormányzatok külön felelőssége az is, hogy védelmezzék a választások körüli információs környezetet, és ennek érdekében biztosítsák, hogy a szavazók időben, hozzáférhető és érthető módon pontos tájékoztatást kapjanak, illetőleg más érdekelt felekkel együttműködve kezeljék a választásokkal kapcsolatos információmanipulációt, beavatkozást és dezinformációt;

19. hangsúlyozza, hogy a helyi és regionális önkormányzatok fontos szerepet játszanak abban, hogy a polgárok valamennyi csoportja – köztük a fiatalok és a kiszolgáltatott helyzetben lévő polgárok, mint például a fogyatékossággal élők és a kisebbségi nyelveket beszélők – tájékoztatást kapjanak a választójoguk gyakorlásával kapcsolatos alapvető szabályokról és gyakorlati intézkedésekről, valamint annak biztosításában, hogy országukban továbbra is rendelkezésre álljanak a hagyományos szavazási módszerek;

20. elismeri a nemek közötti egyenlőség kritikus szerepét a demokratikus reziliencia megerősítésében, és kiáll az olyan kezdeményezések mellett, amelyek támogatják a nők választási folyamatban való egyenlő részvételét, mind szavazóként, mind jelöltként, és hangsúlyozza a nők politikai szerepvállalása előtt álló akadályokat kezelő politikák fontosságát;

21. üdvözli a demokratikus és választási reziliencia területén folytatott együttműködés megerősítésére és a bevált gyakorlatok cseréjére irányuló, európai szinten, többek között az európai választási együttműködési hálózat (ECNE) keretében tett erőfeszítéseket; sajnálja azonban, hogy a helyi és regionális dimenziót nem építették be kellőképpen ebbe az együttműködésbe annak ellenére, hogy a hálózat célja a választások minden szinten történő védelme; ezért kéri, hogy az ECNE egyik ülését szenteljék a helyi és regionális választások védelmének;

22. kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy az Európai Unió harmadik országban lakóhellyel rendelkező született vagy honosított polgárait megfelelően tájékoztassák az európai választásokon való részvételükkel kapcsolatban;

A polgárok közpolitikai döntéshozatalban való részvételének előmozdítása

23. támogatja a polgárok, a civil társadalmi szervezetek és az emberijog-védők inkluzív és tényleges részvételét a közpolitikai döntéshozatali folyamatokban;

24. megjegyzi, hogy a helyi és regionális önkormányzatok kulcsfontosságú szerepet játszanak a széles körű és inkluzív demokratikus részvétel előmozdításában, valamint a támogató és befogadó környezet biztosításában, amely lehetőséget biztosít a polgárok számára a tényleges részvételre;

25. elismeri a digitális megoldások fontosságát a nyilvánosság részvételének fokozása szempontjából, ugyanakkor leszögezi, hogy adott esetben továbbra is lehetővé kell tenni a személyes részvételt;

26. megjegyzi, hogy fontos erősíteni a fiatalok részvételét az EU demokratikus életében, és rámutat a Régiók Európai Bizottságának és az Európai Ifjúsági Fórumnak az ifjúságról és a demokráciáról szóló chartában foglalt közös ajánlásaira; kiemeli a helyi ifjúsági tanácsok szerepét, amelyek létfontosságú platformok a fiatalok demokratikus kormányzásban és döntéshozatali folyamatokban való részvételéhez, emlékeztet a tagállamokhoz intézett felhívására, hogy komolyan fontolják meg a választójogi korhatár 16 évre történő csökkentését valamennyi európai helyi és regionális választáson, és kéri, hogy gyűjtsenek adatokat és osszák meg egymással ismereteiket az intézményi intézkedéseknek a fiatalok politikai részvételére gyakorolt hatásáról, például a szavazás és a választáson való részvétel alsó korhatáráról ([1]);

27. különösen fontosnak tartja azokat a polgári szerepvállalási folyamatokat, amelyekben a közösség tagjai közfinanszírozású projektek meghatározása és rangsorolása révén döntenek arról, hogy hogyan költsék el a költségvetés egy részét. A részvételen alapuló költségvetés-tervezés elmélyíti a demokráciát, elősegíti az erősebb közösségek építését, és biztosítja a közforrások méltányosabb elosztását;

28. hangsúlyozza, hogy a helyi és regionális önkormányzatok a működő demokrácia alapvető pillérei, amelyek ösztönzik és felhatalmazzák a polgárokat arra, hogy különböző módokon aktívan részt vegyenek a közpolitikai döntéshozatali folyamatokban, például polgári vitacsoportokon, párbeszédeken vagy közgyűléseken keresztül, online vagy offline;

([1]) A Régiók Európai Bizottsága véleménye – Az ifjúságpolitika jövője az EU-ban – Gondolatok az ifjúságpolitikáról és az ifjúság szempontjainak általános érvényesítéséről az ifjúság 2022-es európai éve kapcsán (HL C 79., 2023.3.2., 30. o.).

29. megállapítja, hogy a civil társadalmi szervezetek bevonása a jogállamiság tiszteletben tartásának egyik aspektusa, és hogy a tényleges és inkluzív részvétel akkor biztosított, ha ezek a szervezetek biztonságos környezetben tudnak dolgozni, ahol tiszteletben tartják az alapvető jogaikat és a tagjaikét is;

30. hangsúlyozza, hogy ahhoz, hogy a szakpolitikák alakításában magasabb részvételre lehessen sarkallni a polgárokat, elengedhetetlen felhívni a figyelmet azokra a sikeres példákra, amikor a polgárok a számukra leginkább fontos területek formálásában szerepet vállaltak. Ennek fényében megemlíti az ENSZ EGB Aarhusi Egyezmény példáját, amelynek az EU – a saját hatáskörében – és valamennyi tagállam részes fele, és amely garantálja a nyilvánosság eljárási jogait, beleértve a nyilvánosság részvételét a környezettel kapcsolatos döntéshozatali eljárásokban, ezáltal hangot adva a polgároknak az európai zöld megállapodás céljainak megvalósításában;

31. hangsúlyozza a helyi és regionális önkormányzatok megfelelő forrásokkal való ellátásának, valamint a civil társadalmi szervezetek köz- és magánfinanszírozásának fontosságát; üdvözli, hogy az Európai Unió finanszírozási lehetőségeket biztosít a helyi és regionális önkormányzatok, valamint a civil társadalmi szervezetek számára olyan projektek végrehajtásához, amelyek elősegítik az EU értékeinek előmozdítását, kiemelve az egyenlőségközpontú Uniót alkotó európai stratégiák fontosságát;

32. arra kéri az uniós intézményeket, hogy erősítsék meg a helyi és regionális önkormányzatok, valamint európai és nemzeti ernyőszervezeteik részvételét, és állandó jelleggel vonják be őket;

33. továbbra is elkötelezett amellett, hogy a regionális és helyi önkormányzati képviselők hálózatán keresztül megerősítse az uniós intézmények, a helyi közösségek és a polgárok közötti kommunikációt, szinergiában az „Európa építése a helyi önkormányzati képviselőkkel” elnevezésű európai bizottsági projekttel, helyi párbeszédek szervezésével és a fiatal választott politikusok RB-s tevékenységekben való részvételével;

34. kéri, hogy a polgárokat vonják be az európai, nemzeti, regionális és helyi közpolitikák meghatározásába és/vagy módosításába. Az ilyen politikák elfogadottságához elengedhetetlen, hogy a polgárok részt vegyenek ebben a folyamatban. Előzetes közreműködésük nélkül e politikák végrehajtása a nyilvánosság elutasításába ütközhet;

A harmadik országok nevében végzett érdekképviseleti tevékenységek átláthatóságának növelése

35. sürgeti az Európai Parlamentet és az Európai Unió Tanácsát, hogy alaposan értékeljék a javasolt irányelvet, és az alapvető jogok és a demokratikus értékek teljes körű tiszteletben tartása mellett tegyenek javaslatot a szükséges módosításokra;

36. megjegyzi, hogy az érdekképviseleti tevékenység fogalommeghatározása némileg homályos, ezért a legátfogóbb, általános, ideológiai szempontból semleges és gyakorlati megközelítéseket kell alkalmazni annak biztosítása érdekében, hogy az érdekképviseletek egyértelműen azonosíthatók és átláthatóak legyenek. Nyilvánvaló, hogy bárkinek, aki közügyekkel foglalkozik, azonosítania kell magát és átlátható módon kell tevékenykednie;

37. figyelmeztet arra, hogy a szóban forgó javaslat különbséget tesz a harmadik ország érdekében eljáró jogalany nevében végzett érdekképviselet keretében folytatott gazdasági tevékenységek és az olyan multilaterális szervezetek érdekében eljáró jogalany nevében végzett érdekképviselet keretében folytatott gazdasági tevékenységek megítélése között, amelyek politikai és gazdasági potenciálja és érdekképviselete nagyrészt az Európai Unión kívül kell, hogy legyen;

38. aggodalmát fejezi ki a javasolt irányelv lehetséges hatása miatt, mivel az nem szándékolt és aránytalan következményekkel járhat (a külföldi finanszírozású szervezetekre nézve), miközben nem tudja hatékonyan megragadni a demokráciát fenyegető valódi veszélyeket;

39. figyelmeztet arra, hogy kritikus fontosságú, hogy mindenkire indokolt és arányos átláthatósági normák vonatkozzanak, és óvatosan kell eljárni a javasolt irányelv által a világ más részein kifejtett esetleges hólabdahatásokra tekintettel;

40. elítéli az alapvető szabadságok indokolatlan korlátozását, valamint a polgári és politikai tér minden korlátozását, ami sérti az emberi jogi jogszabályokat, beleértve az úgynevezett „külföldi ügynökökre vonatkozó jogszabályokat”;

41. úgy véli, hogy egyes civil társadalmi szervezetek – tekintettel az általuk kitűzött célokra és a rendelkezésükre álló eszközökre – jelentős befolyást gyakorolhatnak a közéletre és a nyilvános vitára, és ebben az esetben az ilyen szervezeteknek nyújtott pénzügyi támogatás átláthatóságának növelésére irányuló célkitűzés közérdeken alapuló kényszerítő indoknak minősülhet. Korlátozások azonban csak törvényes – például nemzetbiztonsági, közbiztonsági vagy közrendi – célok érdekében írhatók elő, és azoknak arányosnak kell lenniük az ilyen érdekek védelmének célkitűzésével, és a kívánt cél eléréséhez a legkevésbé beavatkozó eszközt kell alkalmazni ([2]);

([2]) Lásd például a C-78/18. sz. ügyet.

Következtetés

42. üdvözli az Európai Bizottság arra irányuló javaslatait, hogy vonják be a polgárokat a választási folyamatba, javítsák a polgárok választásokba vetett bizalmát, és olyan szakpolitikákat folytassanak, amelyek lehetővé teszik a helyi és regionális szervek és a polgári szervezetek számára, hogy részt vegyenek a nyilvános vitákban és a politikai döntéshozatalban;

43. hangsúlyozza, hogy a helyi és regionális önkormányzatok központi szerepet játszanak az európai demokrácia védelmében, és az európai demokratikus struktúra nélkülözhetetlen építőelemei, ahol a döntéseket az EUSZ 10. cikkének (3) bekezdése értelmében a polgárokhoz a lehető legközelebb eső szinten kell meghozni;

44. arra kéri az Európai Bizottságot, hogy kezelje prioritásként a helyi és regionális önkormányzatokkal való együttműködést a demokrácia hatékony védelme érdekében az EU-ban, tiszteletben tartva és előmozdítva a szubszidiaritás és a jogállamiság elvét.

Kelt Brüsszelben, 2024. április 17-én

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Vasco ALVES CORDEIRO